

Зоя Павлівна ШАРЛОВИЧ,

кандидат педагогічних наук,
ад'юнкт,

Міжнародна академія Прикладних наук в Ломжі (Польща)

E-mail: zoia.sharlovych@mans.edu.pl

ORCID: 0000-0001-8115-9838

Марина Борисівна ВОЛОЩУК,

викладач кафедри соціальної роботи та соціокультурної діяльності імені Т. Сосновської,

Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти

«Кам'янець-Подільський державний інститут»

E-mail: marinabormv@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3600-6792

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО МІЖНАРОДНОЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. Вступ. У статті актуалізовано проблему підготовки фахівців соціальної сфери, здатних до ефективної професійної взаємодії у глобалізованому освітньому та науковому просторі. Обґрунтовано, що сучасний стан соціальної галузі вимагає від фахівця не лише володіння методиками соціальної роботи, а й навичок міжнародного грантрайтингу, стратегічного планування та комунікації з іноземними партнерами. У цьому контексті іноземна мова розглядається як багатфункціональний засіб, що забезпечує реалізацію міжнародних проєктів (Erasmus+, Horizon Europe тощо) та сприяє професійному розвитку фахівця.

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати ефективність використання проєктної діяльності як провідного засобу формування комунікативних компетентностей майбутніх фахівців соціальної сфери, необхідних для успішної професійної діяльності та реалізації міжнародних проєктів.

Наукова новизна. Уточнено зміст поняття «комунікативна компетентність фахівця соціальної сфери у міжнародній проєктній діяльності», яку визначено як інтегративне утворення, що поєднує лінгво-проєктний, соціокультурний та дискурсивний компоненти. Вперше запропоновано модель формування цієї компетентності через інтеграцію проєктної технології та методики CLIL (Content and Language Integrated Learning), де іноземна мова стає інструментом створення реального соціального продукту (грантові заявки, стратегії комунікації та ін.). Набули подальшого розвитку підходи до впровадження етики інклюзивної комунікації у процес іноземної підготовки майбутніх соціальних менеджерів.

Висновки. Доведено, що залучення студентів до імітаційних та реальних проєктних циклів (від аналізу потреб до презентації проєкту іноземним донорам) суттєво підвищує рівень їхньої комунікативної впевненості та професійної мотивації. Визначено, що використання іноземної мови як засобу розробки соціальних ініціатив дозволяє студентам опанувати складні жанри професійного мовлення: написання листів, структурування логіко-структурної матриці проєкту та розробки планів дисемінації результатів. Установлено, що такий підхід забезпечує конвергенцію мовних навичок та професійних знань, формуючи фахівця, готового до транскордонного обміну досвідом та залучення міжнародних ресурсів для соціального розвитку громад.

Ключові слова: іноземна комунікативна компетентність, соціальна сфера, міжнародна проєктна діяльність, проєктна технологія, грантрайтинг, інклюзія, професійна підготовка.

Zoia Pavlivna SHARLOVYCH,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Adjunct,
International Academy of Applied Sciences in Lomza (MANS) (Poland)
E-mail: zoia.sharlovych@mans.edu.pl
ORCID: 0000-0001-8115-9838

Maryna Borysivna VOLOSHCHUK,
Lecturer of the Department of Social Work, Psychology and Socio-Cultural Activity named after T. Sosnovska,
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
“Kamianets-Podilskyi State Institute”
E-mail: marinabormv@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3600-6792

FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCIES OF FUTURE SOCIAL SPHERE SPECIALISTS FOR INTERNATIONAL PROJECT ACTIVITIES BY MEANS OF A FOREIGN LANGUAGE

Abstract. Introduction. The article highlights the problem of training social sphere specialists capable of effective professional interaction within the globalized educational and scientific environment. It is substantiated that the current state of the social sector requires a professional to possess not only social work methodologies but also skills in international grant writing, strategic planning, and communication with foreign partners. In this context, a foreign language is viewed as a multi-functional tool that ensures the implementation of international projects (Erasmus+, Horizon Europe, etc.) and promotes the specialist's professional development.

Purpose of the research. To theoretically substantiate the effectiveness of using project activities as a primary means of forming the communicative competencies of future social sphere specialists required for the successful professional activity and implementation of international projects.

Scientific novelty. The content of the concept “communicative competence of a social sphere specialist in international project activities” is clarified and defined as an integrative framework combining linguistic-project, socio-cultural, and discursive components. For the first time, a model for forming this competence is proposed through the integration of project technology and the CLIL (Content and Language Integrated Learning) methodology, where a foreign language becomes an instrument for creating a real social product (grant applications, communication strategies etc.). Approaches to implementing the ethics of inclusive communication into the process of foreign language training for future social managers have been further developed.

Conclusions. It is proven that involving students in simulated and real project cycles (from needs analysis to project presentation to foreign donors) significantly increases their communicative confidence and professional motivation. It was determined that using a foreign language as a means of developing social initiatives allows students to master complex genres of professional speech: writing the business letter, structuring a project's logical framework matrix, and developing plans for the dissemination of results. It was established that this approach ensures the convergence of language skills and professional knowledge, forming a specialist ready for cross-border exchange of experience and the mobilization of international resources for the social development of communities.

Key words: foreign language communicative competence, social sphere, international project activity, project technology, grant writing, inclusion, professional training.

Вступ. Інтернаціоналізація вищої освіти та активний розвиток міжнародного співробітництва висувають нові вимоги до підготовки фахівців соціальної сфери. На сьогодні активно розвивається участь України у грантових програмах національного та міжнародного рівня. Професіонали та молодь об'єднуються в громадські ініціативи, організації, фонди, створюючи нові можливості для соціуму під час війни завдяки грантовим коштам. Сучасний соціальний працівник, педагог чи менеджер соціальних проєктів в Україні опиняється в умовах, де локальні ресурси часто є обмеженими, а європейський простір пропонує широкі можливості для залучення інвестицій, досвіду та інноваційних технологій. Проте реалізація цих можливостей безпосередньо залежить від рівня комунікативної компетентності фахівця, здатності не просто володіти іноземною мовою, а використовувати її як інструмент стратегічного управління проєктами.

Розвиток сучасної вищої освіти вимагає підготовки фахівця соціальної сфери нового типу – мобільного, здатного до міжкультурного діалогу та залучення європейських інновацій. Успіх міжнародної проєктної діяльності (від написання заявки до звітування перед донорами) на 90% залежить від рівня комунікативної компетентності учасників. Іноземна мова при цьому

перестає бути лише навчальною дисципліною, освітньою компонентою професійної програми навчання, а й стає середовищем професійного існування фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми підготовки фахівців соціальної галузі висвітлено у низці праць. Так, А. Стьопкіна та І. Трубник в якості важливої компоненти професійної підготовки соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери (спеціальності «Соціальна робота», «Соціальне забезпечення») наводять соціально-комунікативні компетенції, зазначені в освітніх програмах відповідних спеціальностей та пропонують застосовувати методи і прийоми проблемного навчання в процесі вивчення дисципліни «Соціально-комунікативний розвиток особистості» та інших фахових дисциплін з метою формування соціально-комунікативних компетенцій майбутніх фахівців у соціальній сфері [9]. У дисертаційному дослідженні Н.Л. Рабецької, присвяченій проблемі «Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери у професійній підготовці», вказується на ефективних особливостях формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери за умови «усвідомлення майбутніми фахівцями варіативності комунікативної взаємодії у соціальній сфері; озброєння студентів комунікативними моделями поведінки в соціальній сфері; забезпечення педагогічної підтримки становлення майбутніх фахівців соціальної сфери як суб'єктів професійної комунікації» [8, с. 21].

Особливості комунікативної компетентностей майбутніх соціальних працівників розглядають у своїй статті І.В. Гаркуша, А.Є. Крижановський, вказуючи на особливості формування комунікативних компетенцій соціальних працівників в умовах глобалізації та інтеграції, та підкреслюючи на важливість переходу від традиційної до особистісно орієнтованої освіти [2].

Актуальним залишається вивчення особливостей формування комунікативної компетентності засобами іноземної мови для майбутніх фахівців соціальної сфери. Тому **метою дослідження** є теоретичне обґрунтування ефективності використання проєктної діяльності як провідного засобу формування комунікативних компетентностей майбутніх фахівців соціальної сфери, необхідних для успішної професійної діяльності та реалізації міжнародних проєктів.

Виклад основного матеріалу. Комунікативна компетентність у міжнародній соціальній роботі – це здатність ефективно взаємодіяти з іноземними партнерами, донорами та клієнтами, враховуючи соціолінгвістичний аспект, прагматичний (вміння комунікувати з різними категоріями населення, вести переговори, писати грантові заявки та звіти, що відповідають вимогам міжнародних фондів), інтеркультурний аспект, який включає здатність долати культурні бар'єри та стереотипи, що є критичним для соціалізації студентів з особливими потребами на міжнародному рівні.

За результатами опитування здобувачів освіти, проведеними в Навчально-реабілітаційному закладі вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут», закладі освіти, в якому освітні послуги інтегруються з реабілітаційними, на питання «Які формати міжнародної діяльності Вас цікавлять?», найвищий рівень зацікавленості здобули саме молодіжні обміни, онлайн-програми, наукові конференції (рис. 1).

Здобувачів освіти цікавить міжкультурний обмін та спілкування іноземною мовою з однолітками та професіоналами, навчання та здобуття нових навичок.

Одною з основних, на нашу думку, для фахівця соціальної сфери, є комунікативна компетентність у міжнародній професійній діяльності засобами іноземної мови. Дана компетентність може бути сформована за умови врахування дискурсивної, соціолінгвістичної та стратегічної складової. Саме в межах міжнародних проєктів є можливість реалізувати комплексно міжкультурний обмін, спілкування іноземною мовою з однолітками та професіоналами, навчання та набуття практичних навичок майбутніх фахівців соціальної сфери.

Зосередимось на вказаних вище складових, які відіграють важливу роль у формуванні комунікативної компетентності засобами іноземної мови.

У проєктній діяльності важливо прокласти місток між бенефіціарами та грантодавцями, донорами. Дискурсивна компетентність – це здатність не просто володіти лексичним матеріалом, а й будувати з них цілісну, логічну та прагматичну структуру, яка відповідає очікуванням грантодавця. Дискурсивна складова полягає у здатності створювати логічні та переконливі тексти проєктних заявок, описів робочих пакетів та звітів. Кожен тип проєктного документа має свою структуру, яку майбутній фахівець соціальної сфери повинен опанувати. Зокрема,

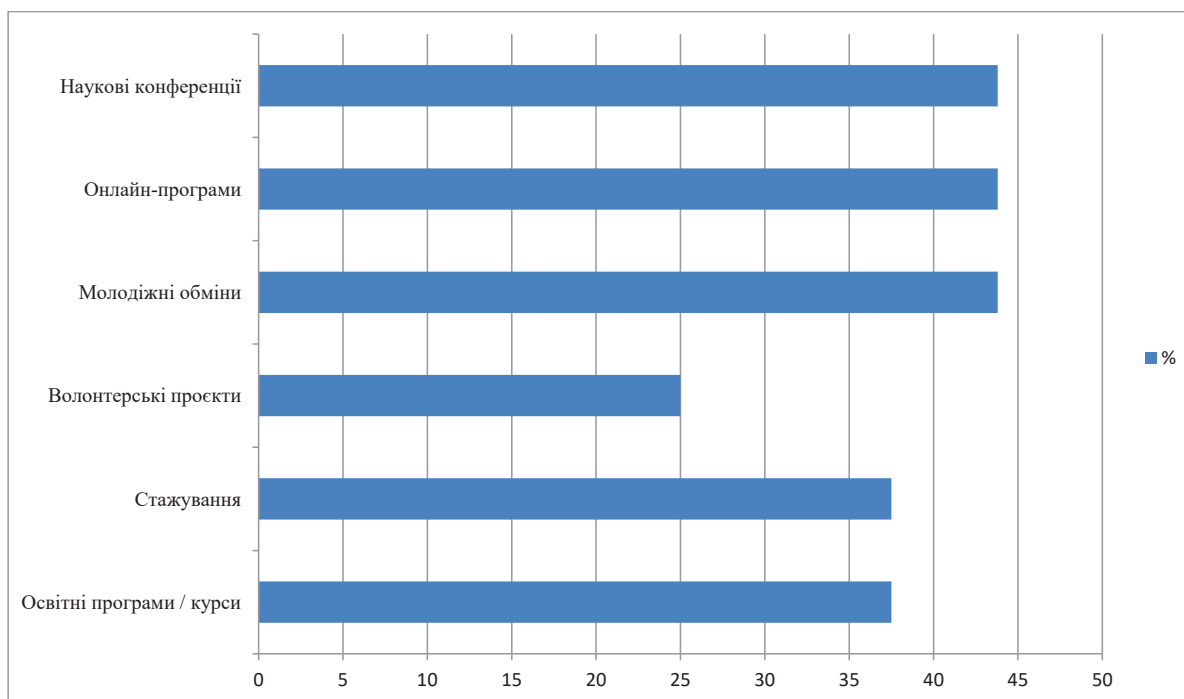

Рис. 1. Результати опитування щодо форматів міжнародної діяльності для здобувачів освіти у НРЗВО КПДІ (2025 рік) (розробка автора)

особливості оформлення концептуальної записки, що включає лаконічність, фокус на інноваційності та актуальності; робочих пакетів, що вміщує чітку структурованість, використання дієслів дії (*organize, implement, evaluate, monitor*); звіти про хід виконання, в складі яких аналітичність, здатність поєднати кількісні показники з якісними змінами в громаді.

Дискурсивна складова передбачає майстерне використання «сполучних елементів», які роблять текст заявки переконливим. Так, для обґрунтування проблеми варто використовувати вирази: *due to the fact that..., the evidence suggests..., taking into account...* У соціальних проєктах важливо не просто описати проблему, для збільшення привабливості проєктної ідеї варто навчатись засобами англійської мови використовувати підсилювачі (*crucial, fundamental, transformative, long-term impact*); доказовий дискурс (інтеграція статистичних даних та посилань на дослідження (наприклад, посилання на інклюзивні практики ЄС) у канву власного тексту); дискурс інклюзивності – для соціального працівника дискурсивна складова нерозривно пов'язана з етикою, вміння писати про вразливі групи населення, уникаючи патернолізму або дискримінації є показником високого рівня професійної дискурсивної культури.

Дискурсивна складова допомагає чітко дотримуватися логічного ланцюжка, який вимагають донори, а саме: контекст соціальної ситуації в Україні; визначення потреб громади, проєктна пропозиція та ідея, обґрунтування довгострокових змін, які відбудуться після завершення гранту.

Соціолінгвістична складова полягає у формуванні вміння обирати відповідний стиль спілкування з різними стейкхолдерами (від офіційних осіб Європарламенту до представників громадських організацій). Формування соціолінгвістичної складової у студентів відбувається через метод рольових ігор та симуляцію реальних кейсів. Наприклад, студенту дається завдання представити один і той самий проєкт у трьох варіантах: як офіційний звіт для міністерства, як пост у Facebook для громади та як презентацію для закордонного партнера.

Це демонструє здобувачам освіти, що іноземна мова – це не набір сталих правил, а динамічний інструмент, який фахівець налаштовує під конкретну соціокультурну ситуацію.

Соціолінгвістична складова підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери полягає у формуванні здатності гнучко обирати та застосовувати відповідний стиль спілкування залежно від статусу та соціокультурного контексту стейкхолдерів.

На думку дослідників Т. С. Єжижанської, О. А. Осмолівської, О. В. Харченко, саме проєктна діяльність у формуванні фахових (спеціальних) компетентностей майбутніх фахівців

є ключовою, а одним «із найефективніших засобів формування професійної компетентності майбутніх фахівців є проєктна діяльність» [4, с. 18]. У межах міжнародної проєктної діяльності фахівець виступає «комунікаційним вузлом» та містком, що з'єднує різні рівні соціальної ієрархії.

Тому, вважаємо за потрібне враховувати особливості диференціації навчання соціолінгвістичної гнучкості за наступними векторами:

- **Офіційно-дипломатичний вектор**, який включає взаємодію з офіційними особами європейських інституцій (Європарламенту, Єврокомісії), представниками фондів та міністерств, мовна компетенція студента має демонструвати високий ступінь формальності, використання пасивних конструкцій для забезпечення об'єктивності та суворе дотримання етикету звертань (наприклад, «Your Excellency», «Honorable Member of Parliament»).

- **Професійно-кооперативний вектор** з метою комунікації з партнерами по консорціуму, колегами з іноземних університетів та представниками партнерських громадських організацій. У цьому сегменті домінує напівофіційний стиль, спрямований на оперативність, чіткість та конструктивний діалог. Важливим є вміння використовувати професійний жаргон інклюзивної освіти та соціальної роботи без надмірної формалізації.

- **Емпатійно-інклюзивний вектор** – спілкування з безпосередніми бенефіціарами проєктів – вразливими групами населення, особами з ООП, біженцями. Цей рівень вимагає використання спрощеної англійської та обов'язкового дотримання етики «People-first language» для створення атмосфери довіри та підтримки.

Для формування цієї складової у студентів варто застосовувати метод контекстного перемикавання кодів: здобувачам освіти пропонується одне професійне завдання (наприклад, представлення результатів роботи проєкту), яке вони мають презентувати у трьох різних форматах – як офіційний звіт для європейського донора; як робоче обговорення на партнерській зустрічі; як інформаційну пам'ятку для отримувачів соціальних послуг.

Такий підхід дозволяє студенту усвідомити іноземну мову не як статичний набір правил, а як динамічну соціальну технологію, що дозволяє досягати професійних цілей у мультикультурному середовищі.

Стратегічна складова – здатність підтримувати професійну комунікацію в умовах мовного дефіциту, використовувати компенсаторні засоби.

Для майбутніх соціальних працівників іншомовна комунікативна компетентність (ІКК) сьогодні є не просто «додатковою навичкою», а **стратегічним інструментом професійної діяльності**. Це зумовлено необхідністю працювати з міжнародними грантовими фондами, іноземними волонтерами та забезпечувати соціальний супровід мігрантів чи переселенців.

Іншомовна компетентність у соціальній сфері є складнішою за загальне знання мови, оскільки вона поєднує лінгвістику з психологією та деонтологією, а також врахування лінгвістичного компоненту – знання професійного тезаурусу. Наприклад, вміння розрізняти відтінки значень: *disability* (інвалідність), *inclusion* (інклюзія), *empowerment* (надання можливостей), *vulnerable groups* (вразливі групи). Не менш важливою є врахування прагматичного компоненту – здатності досягати професійної мети (наприклад, переконати донора виділити грант або пояснити клієнту його права) засобами англійської мови.

Специфіка соціальної сфери вимагає володіння «мовою поваги» (People-first language). Вивчення іноземної мови дозволяє майбутнім фахівцям засвоїти міжнародні стандарти інклюзивної комунікації, що є критичним для проєктів Erasmus+. Наприклад, правильне використання термінології щодо осіб з особливими освітніми потребами (ООП) у проєктній заявці безпосередньо впливає на її оцінку міжнародними експертами.

Досвід реалізації міжнародних ініціатив показує, що студенти, залучені до реальних зустрічей із закордонними делегаціями (зокрема під час візитів до європейських інституцій), демонструють стрімке зростання комунікативної впевненості. Іноземна мова стає засобом соціальної активності та професійного брендингу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Формування комунікативних компетентностей засобами іноземної мови є невід'ємною частиною професійної підготовки фахівців соціальної сфери. Це забезпечує здатність до транскордонного обміну досвідом, ефективність у залученні грантових ресурсів, високу якість міжнародного партнерства.

У ході дослідження встановлено, що формування комунікативних компетентностей майбутніх фахівців соціальної сфери засобами іноземної мови є складним багатограним процесом, який не може обмежуватися лише засвоєнням граматичних чи лексичних одиниць. В умовах сучасної глобалізації іноземна мова стає функціональним ядром професійної підготовки, що інтегрує соціальні знання та управлінські навички. Ефективна іншомовна підготовка фахівця соціальної галузі базується на синергії трьох ключових складових: дискурсивної (вміння будувати логічні, переконливі професійні тексти та грантові заявки), соціолінгвістичної (здатність адаптувати стиль спілкування до різних груп стейкхолдерів) та проектно-технологічної (готовність реалізувати повний життєвий цикл міжнародної ініціативи). Проектна діяльність є середовищем навчання. Проектна технологія визначена як провідний метод навчання, що дозволяє студенту вийти за межі академічної теорії та зануритися у реальну професійну практику. Створення імітаційних моделей сприяє подоланню мовного бар'єру та формуванню «доказового дискурсу», що є критично важливим для отримання міжнародної грантової підтримки (Erasmus+, Horizon тощо).

У статті акцентовано, що іншомовна комунікація у соціальній сфері має потужний етичний складник. Опанування міжнародними стандартами інклюзивного спілкування та мовним етикетом («People-first language») формує у майбутнього фахівця сучасну європейську професійну ідентичність, засновану на повазі до людської гідності та прав людини.

Проведений аналіз засвідчує, що іншомовна комунікативна компетентність безпосередньо впливає на конкурентоспроможність випускника та його здатність бути агентом соціальних змін. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці та впровадженні цифровізованих модулів з міжнародного грантрайтингу, які б поєднували вивчення професійної англійської мови з інноваційними освітніми технологіями соціального проектування.

Література:

1. Айзенбарт М.М. Сутність поняття «соціально-комунікативна компетенція» в сучасній науковій парадигмі. *Молодий вчений*. 2017. № 4.3 (44.3). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.3/1.pdf>
2. Гаркуша І.В., Крижановський А.Є. Сучасний стан проблеми формування комунікативних компетенцій у майбутніх фахівців із соціальної роботи. Моделювання компетентнісної професійної освіти в контексті євроінтеграції : монографія / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. С. 183–196.
3. Годлевська Д. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах педагогічного університету : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2007. 20 с.
4. Єжижанська Т. С., Осмоловська О. А., Харченко О. В. Проектна діяльність у формуванні фахових (спеціальних) компетентностей майбутніх фахівців. *Integrated Communications*. (2 (12)). 2021. С. 16–25.
5. Міщенко І. В. Розвиток комунікативних здібностей майбутніх фахівців в умовах сучасного навчального процесу. *Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах комунікації: досвід, проблеми, перспективи* : збірник матеріалів конференції / голова редкол. О. А. Удалова, члени редкол.: Г. В. Буянова, В. В. Ватагіна, Ю. В. Івженко, А. К. Похресник. Дніпро : ЖУРФОНД, 2019. С. 130–132.
6. Обдула Т.М. Проблема формування у молодого покоління комунікативної культури. *Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах комунікації: досвід, проблеми, перспективи* : збірник матеріалів конференції. Дніпро : ЖУРФОНД, 2019. С. 139–144.
7. Поморова Н. А. Особливості формування комунікативних компетенцій майбутніх фахівців сфери обслуговування. *Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах комунікації: досвід, проблеми, перспективи* : збірник матеріалів конференції. Дніпро : ЖУРФОНД, 2019. С. 370–375.
8. Рабецька Н. Л. Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери у професійній підготовці : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2018. 299 с.
9. Стьопкіна Аліна, Трубник Інна. Формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* : збірник наукових праць. *011 – Освітні, педагогічні науки*. 2021. Том 1 № 1 (100). С. 247–256. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-100-1-247-256>
10. Competencies. International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI). URL: <https://ibstpi.org/publication/training-manager-competencies/>

References:

1. Eisenbart, M.M. (2017). Sutnist ponyattya «sotsialno-komunikatyvna kompetentsiya» v suchasniy naukoviy paradyhmi [The essence of the concept of «social-communicative competence» in the modern scientific paradigm]. *Molodyy vchenyi*. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.3/1.pdf> [in Ukrainian].

2. Harkusha, I. V., Kryzhanovskiy, A. Ye. (2021). Suchasnyi stan problemy formuvannya komunikatyvnykh kompetentsii u maibutnikh fakhivtsiv iz sotsialnoi roboty. [Modern state of the communicative competences formation problem of the future social work specialists]. *Modeliuvannya kompetentnisnoi profesiinoi osvity v konteksti yevrointehratsii: monohrafiia / kol. avt ; za zah. red. prof. N.P. Volkovoi*. Dnipro : Universytet imeni Alfreda Nobelia,. S. 183–196 [in Ukrainian].
3. Hodlevskaya, D. M. (2007). Formuvannya komunikatyvnoi kompetentnosti maybutnikh sotsialnykh pratsivnykiv v umovakh pedahohichnoho universytetu [Formation of communicative competence of future social workers in the conditions of pedagogical university]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Yezhyzhanska, T. S., Osmolovska O. A, Kharchenko, O. V. (2021) Proiektna diialnist u formuvanni fakhovykh (spetsialnykh) kompetentnostei maibutnikh fakhivtsiv. [Project activity in the professional competences formation of future specialists]. *Integrated Communications*, (2 (12)). S. 16–25. ISSN 2524-2644. [in Ukrainian].
5. Mishchenko, I. V. (2019). Rozvytok komunikatyvnykh zdibnostey maybutnikh fakhivtsiv v umovakh suchasnoho navchal'noho protsesu [Development of communicative abilities of future specialists in the modern educational process]. *Socio-pedagogical bases of personality development in modern conditions of communication: experience, problems, perspectives: collection of conference materials*, 130–132. Dnipro : Zhurfond Publishing House [in Ukrainian].
6. Obdula, T. M. (2019). Problema formuvannya u molodoho pokolinnya komunikatyvnoi kultury [The problem of formation of communicative culture in the young generation]. *Socio-pedagogical bases of personality development in modern conditions of communication: experience, problems, perspectives: collection of conference materials*, 139–144. Dnipro : Zhurfond Publishing House [in Ukrainian].
7. Pomorova, N. A. (2019). Osoblyvosti formuvannya komunikatyvnykh kompetentsiy maybutnikh fakhivtsiv sfery obsluhovuvannya [Peculiarities of formation of communicative competences of future service specialists]. *Socio-pedagogical bases of personality development in modern conditions of communication: experience, problems, perspectives: collection of conference materials*, 370–375. Dnipro : Zhurfond Publishing House. [in Ukrainian].
8. Rabetska, N. L. (2018). Formuvannya komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery u profesiinii podhotovtsi [Formation of communicative competence of the socionomic sphere future specialists in the professional training]. *Candidate's thesis*. Odesa. 299 s. [in Ukrainian].
9. Stopkina, A., Trubnyk, I. (2021). Formuvannya sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi sfery. [Formation of socio-communicative competence of the socionomic sphere future specialists]. *Tom 1 № 1 (100): Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka: zbirnyk naukovykh prats*. 011 - Osvitni, pedahohichni nauky. S. 247–256. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-100-1-247-256> . [in Ukrainian].
10. Competencies. International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI). URL: <https://ibstpi.org/publication/training-manager-competencies/> [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 20.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.05.2026